

ЗАКОН О ДИЈАСПОРИ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се: право на остваривање веза и начин остваривања веза исељеника, држављана Републике Србије и Срба који живе изван матичне државе и њихових организација с Републиком Србијом; информисање и стварање услова за укључивање исељеника, лица српског порекла која нису држављани Републике Србије а Републику Србију доживљавају као своју матичну државу и држављана Републике Србије који живе изван матичне државе у политички, економски и културни живот Републике Србије и њихов повратак у Републику Србију; међусобни однос и надлежност органа Републике Србије у вези са остваривањем права и развијањем и унапређивањем односа са дијаспором, те послови које у оквиру утврђеног делокруга и надлежности обавља министарство надлежно за дијаспору.

На питања која нису уређена овим законом примењују се други закони, општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори којима се уређује област дијаспоре.

Права и слободе

Члан 2.

Права и слободе припадника дијаспоре заснивају се на универзално признатим стандардима међународног права којима се обезбеђује да:

- 1) слободно изразе, очувају и развијају свој национални идентитет;
- 2) успоставе и јачају вишеструке везе са матицом;
- 3) примају информације;
- 4) успоставе национално-културну аутономију;
- 5) оснивају удружења и учествују у њиховим активностима;
- 6) учествују у развоју узајамно корисних односа између државе домаћина и матичне државе;
- 7) изразе слободну вољу у погледу свог места пребивалишта или да се врате у Србију.

Дефиниције појмова

Члан 3.

У овом закону:

1) израз „дијаспора” и „припадник дијаспоре” обухвата: исељенике, држављане Републике Србије који живе у иностранству и припаднике српског народа који живе у иностранству а нису држављани Републике Србије, независно од тога да ли су страни држављани или апатриди, ако Србију доживљавају као матицу;

2) израз „Србију доживљавају као матицу” означава употребу, учење, чување и неговање српског језика и ћириличног писма, чување и неговање српског културног, етничког, језичког и верског идентитета;

3) израз „држава домаћин” означава страну државу у којој живи односни припадник дијаспоре;

4) израз „матица” означава Републику Србију.

Равноправност

Члан 4.

Сви појмови који се у овом закону користе у мушком роду обухватају исте појмове у женском роду.

Средства за развој и унапређивање односа матице и дијаспоре

Члан 5.

Средства за остваривање, развој и унапређивање односа матице и дијаспоре обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Очување и јачање веза матице и дијаспоре

Члан 6.

Очување и јачање веза матице и дијаспоре остварује се:

1) побољшањем положаја и заштитом права и интереса припадника дијаспоре закључивањем одговарајућих двостраних и вишестраних међународних споразума о заштити мањина како је то предвиђено Оквирном конвенцијом о заштити националних мањина Савета Европе;

2) унапређивањем економске сарадње матице и дијаспоре, стварањем услова за повратак стручњака на привремени или стални рад у Републику Србију и повећањем угледа и промоцијом Републике Србије у држави домаћину ради подстицања инвестирања;

3) употребом, учењем, чувањем и неговањем српског језика и ћириличног писма, чувањем и неговањем српског културног, етничког, језичког и верског идентитета;

4) обезбеђивањем услова за рад Скупштине дијаспоре и њених савета, Фонда за дијаспору и Интерминистарског савета за дијаспору;

5) оснивањем и радом културно-информативних центара у иностранству;

6) доделом националних признања и награда за посебан допринос развоју и јачању веза матице и дијаспоре.

Суфинансирање пројеката

Члан 7.

У циљу реализације активности из члана 6. тач. 2. и 3. овог закона, министарство надлежно за дијаспору расписује конкурс за суфинансирање пројеката који својим квалитетом доприносе јачању веза матице и дијаспоре.

Министар надлежан за дијаспору, по прибављеном мишљењу Конкурсне комисије, врши избор пројеката из става 1. овог члана и одлучује о висини средстава за њихово суфинансирање.

Извештај о реализацији пројеката

Члан 8.

Корисници средстава из члана 7. овог закона дужни су да министарству надлежном за дијаспору поднесу извештај о остваривању пројеката за које користе средства буџета Републике Србије, најкасније 30 дана од реализације пројекта.

Надзор над наменским коришћењем средстава

Члан 9.

Министарство надлежно за дијаспору врши надзор над наменским коришћењем средстава корисника из члана 7. овог закона и ако утврди да се средства не користе у складу са утврђеном наменом предузима законом прописане мере.

Послови које обавља министарство надлежно за дијаспору

Члан 10.

Министарство надлежно за дијаспору, поред суфинансирања пројеката који својим квалитетом доприносе јачању веза матице и дијаспоре и других послова утврђених законом, а у циљу остваривања, развоја и унапређивања односа матице и дијаспоре:

1) обликује политику Владе према дијаспори;

- 2) припрема предлог стратегије развоја односа матице и дијаспоре (у даљем тексту: Стратегија), прати њену реализацију и координира активности надлежних министарстава;
- 3) прати и утврђује стање у области односа матице и дијаспоре, проучава последице утврђеног стања и, зависно од утврђеног, предузима мере или предлаже Влади доношење прописа и предузимање мера на које је овлашћена;
- 4) доноси правилнике којим се разрађују поједине одредбе овог закона;
- 5) решава у управним стварима;
- 6) води евиденцију припадника дијаспоре, евиденцију удружења у дијаспори, евиденцију савеза удружења у дијаспори и евиденцију о издатим легитимацијама припадника дијаспоре;
- 7) предузима управне радње;
- 8) образује подручне јединице министарства надлежног за дијаспору;
- 9) именује поверенике министарства надлежног за дијаспору у иностранству;
- 10) додељује награде и признања за изузетан допринос развоју и јачању веза матице и дијаспоре.

Стратегија развоја односа матице и дијаспоре

Члан 11.

Стратегијом се утврђује стање у области односа матице и дијаспоре и мере које треба предузети за њен развој.

Стратегију усваја Народна Скупштина Републике Србије на предлог Владе.

Дан дијаспоре

Члан 12.

Утврђује се Дан дијаспоре који се прославља сваке године 28. јуна, на Видовдан.

II – ОРГАНИЗАЦИОНИ ОБЛИЦИ

Организације у дијаспори

Члан 13.

Под организацијама у дијаспори, у смислу овог закона, подразумевају се удружења и други облици организовања припадника дијаспоре који се оснивају ради чувања и неговања српског културног, етничког, језичког и верског идентитета, као и остваривања културне, спортске, просветне или научне сарадње са матицом, са недобитним циљем, а у складу са прописима државе домаћина.

Евиденција организација у дијаспори

Члан 14.

Евиденцију организација у дијаспори води министарство надлежно за дијаспору.

Пријава за упис у евиденцију организација у дијаспори садржи податке о: називу и седишту организације, именима оснивача, циљевима организовања, врсти активности, заступању и представљању организације.

Уз пријаву за упис из става 2. овог члана доставља се и доказ да је организација у иностранству регистрована у складу са прописима државе домаћина.

Садржај и начин вођења евиденције из става 1. овог члана прописује министар надлежан за дијаспору.

Савези организација у дијаспори

Члан 15.

Организације у дијаспори могу се, ради уређивања и остваривања заједничких циљева и интереса, као и заједничког наступања у области развоја и унапређивања односа матице и дијаспоре, међусобним споразумом удруживати у савезе.

Савези се уписују у евиденцију коју води министарство надлежно за послове односа матице и дијаспоре, на начин утврђен актом из члана 14. овог закона.

Повереници за дијаспору

Члан 16.

Министар надлежан за дијаспору именује поверенике за дијаспору (у даљем тексту: повереник) и то за државе или делове држава где борави значајан број припадника дијаспоре, и то:

- по једног повереника за: Канаду, Швајцарску, Аустрију, Италију, Француску, Велику Британију, Русију, Словенију, Румунију, Хрватску, Босну и Херцеговину, Црну Гору, Македонију, Албанију, Скандинавију и Африку;
- по два повереника за Немачку и Сједињене Америчке Државе;
- једног повереника за Средњу и Јужну Америку;
- једног повереника за Белгију, Холандију, Луксембург и Лихтенштајн;
- једног повереника за Шпанију и Португалију;
- једног повереника за Мађарску, Пољску, Чешку и Словачку;
- једног повереника за Турску и Блиски Исток;
- једног повереника за Аустралију, Океанију, Пацифик и Азију (без Русије).

Ко може бити повереник за дијаспору

Члан 17.

Повереник се именује на основу претходно спроведеног јавног конкурса који расписује и спроводи министарство надлежно за дијаспору.

За повереника се може именовати лице које стално борави у иностранству, уважено је у средини у којој живи и спремно да обавља послове развоја и унапређивања односа и сарадње матице и дијаспоре.

Кандидат за повереника дужан је да предложи програм рада и јачања веза матице и дијаспоре и препоруке организација и савеза организација у дијаспори.

Мандат повереника траје четири године и исто лице може бити поново именовано за повереника.

Повереник може бити разрешен и пре истека мандата:

- 1) на сопствени захтев;
- 2) ако министарство надлежно за дијаспору утврди да не остварује програм рада;
- 3) ако својом кривицом нанесе штету у области односа матице и дијаспоре.

Повереник своју дужност обавља бесплатно, али министар надлежан за дијаспору може одлучити да поједине активности повереника које значајно доприносе развоју и унапређењу односа матице и дијаспоре, а захтевају знатнија финансијска средства, буду финансиране из средстава утврђених у члану 5. овог закона.

Надлежности повереника

Члан 18.

Повереник за дијаспору:

- 1) повезује припаднике дијаспоре и организације у дијаспори и координира њихове активности;
- 2) учествује у раду Скупштине дијаспоре;
- 3) информише припаднике дијаспоре о раду министарства надлежног за дијаспору и о могућностима инвестирања у матици;
- 4) информише министарство надлежно за дијаспору о потребама, проблемима, активностима организација за дијаспору и другим питањима од значаја за дијаспору и предлаже мере за унапређење сарадње;
- 5) посебно води бригу о припадницима српског народа који бораве у иностранству, а нису држављани Републике Србије, независно од тога да ли су страни држављани или апатриди, ако Србију доживљавају као матицу;
- 6) предлаже појединце за доделу признања;
- 7) тромесечно извештава министарство надлежно за дијаспору о својим активностима.

Скупштина дијаспоре

Члан 19.

Повереници за дијаспору образују Скупштину дијаспоре.

У раду Скупштине дијаспоре учествују и: председник Владе, председник Републике Србије, министар надлежан за дијаспору, министар надлежан за спољне послове, министар надлежан за финансије, министар надлежан за економију, министар надлежан за образовање, министар надлежан за културу и министар надлежан за вере, по један представник СПЦ, САНУ, Привредне коморе, Сталне конференције општина и градова и Јавног сервиса РТС.

Скупштина дијаспоре дефинише проблеме дијаспоре, предлаже мере за њихово превазилажење и даје смернице за израду Стратегије.

Скупштина дијаспоре се састаје најмање једном годишње, по правилу на Дан дијаспоре.

Скупштина дијаспоре бира савете дијаспоре, надзире њихов рад и одлучује о престанку мандата савета дијаспоре.

Стручне и административно-техничке послове за Скупштину дијаспоре обавља министарство надлежно за дијаспору.

Скупштина дијаспоре доноси пословник о раду, којим се дефинишу општи услови, начин и поступак деловања Скупштине.

Скупштина дијаспоре, већином гласова свих чланова, бира председника и једног или више потпредседника Скупштине.

Председник Скупштине дијаспоре представља Скупштину дијаспоре, сазива њене седнице, председава њима и врши друге послове предвиђене пословником о раду.

Савети дијаспоре

Члан 20.

За разматрање и претресање питања у појединим областима од значаја за остваривање сарадње матице и дијаспоре, Скупштина дијаспоре образује савете дијаспоре, као стална радна тела, и то:

- 1) Економски савет дијаспоре;
- 2) Савет за статусна питања дијаспоре;
- 3) Савет за културну, просветну, научну и сарадњу у области спорта.

Савет може, из реда својих чланова, образовати један или више одбора за разматрање појединих питања из свог делокруга.

Економски савет дијаспоре представља интересе дијаспоре и предлаже мере за:

- 1) стварање услова за укључење припадника дијаспоре у економски систем и пословни живот Републике Србије као и њихов повратак у Републику Србију;
- 2) стварање услова и повољног окружења за инвестиционе програме и пројекте организација у дијаспори и појединаца из дијаспоре;

3) развој и унапређење сарадње са јединицама локалне самоуправе и регионалним привредним коморама.

Савет за статусна питања дијаспоре представља интересе дијаспоре и предлаже мере за:

- 1) побољшање положаја и заштите индивидуалних и колективних права припадника дијаспоре;
- 2) стварање услова за укључивање припадника дијаспоре у друштвени и политички живот Републике Србије или повратак;
- 3) побољшање услова за остваривање бирачког права држављана Републике Србије који живе у иностранству;
- 4) давање иницијатива за доношење прописа који се односе на регулисање војне обавезе и других личних и имовинских права.

Савет за културну, просветну, научну и сарадњу у области спорта представља интересе дијаспоре и предлаже мере за:

- 1) стварање и унапређење културних, научних, просветних и веза у области спорта у односу матице и дијаспоре;
- 2) укључивање припадника дијаспоре и њихових организација у научни и културни живот Републике Србије.

Фонд за дијаспору

Члан 21.

Средства за развој и унапређивање односа матице и дијаспоре могу се обезбеђивати оснивањем фондова, у складу са законом.

Република Србија може оснивати Фонд за дијаспору ради прикупљања, управљања и додељивања ванбуџетских средства за остваривање циљева и активности из области односа матице и дијаспоре, а нарочито:

- 1) активности подршке допунским школама и образовању на српском језику,
- 2) културне и уметничке активности,
- 3) активности младих,
- 4) активности цивилног образовања,
- 5) друге активности предвиђене програмима сарадње.

Интерминистарски савет

Члан 22.

Интерминистарски савет за дијаспору образује Влада ради разматрања појединих питања, давања предлога, мишљења и стручних образложења по питању утврђивања и спровођења политике матице према дијаспори.

Интерминистарски савет чине представници министарстава надлежних за послове образовања, науке, културе, вера, финансија, спољних послова, унутрашњих послова, одбране и дијаспоре.

Савет даје мишљење и предлаже активности које ће се приоритетно финансирати из Фонда за дијаспору.

Подручне јединице

Члан 23.

Министарство надлежно за дијаспору образује подручне јединице - канцеларије за дијаспору, за општину или више њих или за град, да би се рационалније, делотворније и благовременије вршили послови из делокруга министарства ван његовог седишта.

Начин организације, циљеве и друга питања у вези рада канцеларија за дијаспору при јединицама локалне самоуправе ближе се уређују актом о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места министарства надлежног за дијаспору.

III. ЕВИДЕНТИРАЊЕ ПРИПАДНИКА ДИЈАСПОРЕ

Евиденција припадника дијаспоре

Члан 24.

Република Србија обезбеђује евидентирање припадника дијаспоре и њихових организација.

Припрему, организовање и спровођење евидентирања припадника дијаспоре и њихових организација прописује министар надлежан за послове односа матице и дијаспоре.

О припадницима дијаспоре који се обухватају евиденцијом прикупљају се следећи подаци: име и презиме, име оца, девојачко презиме (за удате), пол, датум рођења, јединствени матични број грађана, број и врста путне исправе, последње пребивалиште или боравиште, односно последње пребивалиште родитеља (за лица рођена у иностранству) пре одласка у иностранство и адреса стана, година одласка у иностранство; пребивалиште, односно боравиште и адреса у иностранству, место, општина и република рођења, односно страна држава (за лица рођена у иностранству); брачно стање; држављанство (једно или више); страна фирма у којој раде запослени у иностранству (седиште и врста делатности), односно врста делатности и адреса лица која у иностранству самостално обављају делатност као предузетници или власници, односно сувласници предузећа или других установа у иностранству; занимање и професионални статус; највиша завршена школа и место у којем је та школа завршена; вероисповест и национална, односно етничка припадност, уколико лице буде желело да се изјасни; породични састав и сроднички односи у домаћинству; ставови у вези са евентуалним повратком у земљу и очекиваним облицима политичке, економске и културне сарадње са матичном државом; стање уписаности у бирачке спискове у матици и жеља да се у њих буде уписан; разлог привременог или трајног боравка у иностранству.

Поред наведених, у пописним обрасцима могу бити тражени и неки допунски подаци у циљу стицања што потпунијих и поузданијих информација о припадницима дијаспоре.

Добровољност евидентирања

Члан 25.

Евидентирање је добровољно и ниједан припадник дијаспоре не може бити позван на одговорност уколико не жели да се евидентира или одбије давање података у вези са неким чињеницама које су предмет евидентирања.

Тајност података

Члан 26.

Сви подаци прикупљени евиденцијом, а који се односе на личне и породичне прилике представљају службену тајну и свако неовлашћено откривање или коришћење тих података подлеже кривичној одговорности.

Лица која се евидентирају

Члан 27.

Евиденција припадника дијаспоре обухвата следећа лица:

- 1) држављане Републике Србије који стално или привремено бораве у иностранству;
- 2) припаднике српског народа и њихове потомке који живе изван граница Републике Србије, који нису држављани Републике Србије, а Србију доживљавају као матицу.

Евиденцијом се не обухватају држављани Републике Србије који су:

- 1) на раду у нашим дипломатско-конзуларним представништвима, на раду у Организацији уједињених нација, њеним органима и специјализованим агенцијама и другим међународним организацијама, на раду у нашим културно-информативним центрима, као и чланови породице који су наведеним лицима бораве у иностранству;
- 2) запослени у деловима наших предузећа у иностранству, деловима банака, односно финансијских организација у иностранству, деловима осигуравајућих, односно реосигуравајућих организација у иностранству, представништвима Привредне коморе у иностранству и другим нашим представништвима у иностранству;
- 3) на привременом боравку у иностранству ради школовања или стручног усавршавања.

IV - ЛЕГИТИМАЦИЈА ПРИПАДНИКА ДИЈАСПОРЕ

Легитимација припадника дијаспоре

Члан 28.

Припадник дијаспоре који се претходно евидентирао има право на легитимацију припадника дијаспоре (у даљем тексту: Легитимација).

Легитимацију не могу добити лица која су изгубила држављанство Републике Србије путем добровољног одрицања и којима је издата усељеничка дозвола или дозвола трајног пребивалишта на територији Републике Србије или којима је одобрен статус избеглице или азиланта.

Легитимација је јавна исправа коју издаје министарство надлежно за дијаспору, а која имаоцу омогућава посебна права предвиђена овим законом.

Ближе услове за издавање легитимације, изглед легитимације, садржину и рок важности, као и начин вођења евиденције о издатим легитимацијама прописује министар надлежан за дијаспору.

Права имаоца легитимације

Члан 29.

Ималац легитимације може остварити следећа права:

- 1) право конкурисања за учење српског језика и ћириличног писма у матици и право конкурисања за стипендије за високо образовање у матици;
- 2) право на коришћења услуга повереника за дијаспору у земљи домаћину;
- 3) право на слободан приступ, у Републици Србији, јавним културним институцијама, историјским споменицима, знаменитостима које припадају српском културном наслеђу и на, када је то могуће, бесплатно коришћење услуга које оне пружају;
- 4) право да му матица обезбеди уџбенике, књижевна дела и друге изворе за учење српског језика и ћириличног писма;
- 5) остала права која се пружају другим законима, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима и партнерским програмима којима се уређује област дијаспоре.

Учење српског језика

Члан 30.

Припадницима дијаспоре који желе да науче или усаврше српски језик и ћирилично писмо, Република Србија обезбедиће финансијска средства за два семестра учења српског језика и ћириличног писма по посебном програму.

Ближе услове, начин и поступак одобравања накнада за учење српског језика и ћирилице, као и друга питања у вези са остваривањем овог права, прописује министар надлежан за дијаспору.

Стипендирање

Члан 31.

Република Србија обезбеђује право на стипендије припадницима дијаспоре за студирање у Републици Србији.

Ближе услове, начин и поступак одобравања стипендије као и друга питања у вези са остваривањем овог права, споразумно прописују министар надлежан за послове образовања и министар надлежан за дијаспору.

Допунско образовање

Члан 32.

Припадници дијаспоре имају право да похађају школе и издвојена одељења, које, на основу двостраних споразума са појединим државама финансира и помаже Република Србија.

У школама и издвојеним одељењима из става 1. овог члана обезбеђује се настава српског језика и других предмета од значаја за чување и неговање српског културног, етничког, језичког и верског идентитета, и посебно, свести о припадности српском народу.

На програме наставе из става 2. овог члана и надзор над спровођењем тих програма, примењују се прописи којима је уређено образовање у Републици Србији.

Наставу у школама и издвојеним одељењима, у складу са прописима државе домаћина, могу изводити школе које су на прописани начин добиле акредитацију од министарства надлежног за послове образовања, након прибављеног позитивног мишљења министарства надлежног за дијаспору.

Накнаде трошкова и услови за заснивање радног односа за лица која спроводе програме из става 3. овог члана уређује се подзаконским актом који споразумно доносе министар надлежан за дијаспору и министар надлежан за послове образовања.

Припадници дијаспоре право на образовање у иностранству на српском језику остварују независно од свог етничког порекла и без икакве дискриминације.

Информисање

Члан 33.

Република Србија обезбеђује мере за пренос информација које се односе на државну политику, посредством телевизијских и радио преноса, дистрибуцијом периодичних издања и другог аудио-визуелног материјала на српском језику и ћириличком писму, у складу са међународним уговорима .

Признања у области односа матице и дијаспоре

Члан 34.

Министарство надлежно за дијаспору додељује признања за изузетан допринос, резултате и заслуге у области остваривању сарадње и јачању веза матице и дијаспоре.

Признања су: Награда „Мајка Србија”, Плакета и Захвалница.

Министар надлежно за дијаспору може да установи и додељује и друга признања у области односа матице и дијаспоре.

Врсте, изглед и садржај признања, услове, поступак предлагања и додељивања признања у области односа матице и дијаспоре, као и друга питања са тим у вези, ближе се уређују прописом који доноси министар надлежан за дијаспору.

V. НАДЗОР

Надзор над спровођењем закона

Члан 35.

Министарство надлежно за дијаспору врши надзор над спровођењем овог закона.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Доношење прописа за извршавање овог закона

Члан 36.

Министарство надлежно за дијаспору донеће прописе предвиђене овим законом у року од 90 дана од дана његовог ступања на снагу.

Ступање на снагу

Члан 37.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.